

עין משפט נר מצוה

צח א ב מ"י פיה מכל
מחלה הלכה ו:
צח ב מ"י פיה מכל
שנים ל' ו מתה פשו
סכ שנים מ"י פיה מכל
פיה ל'
ק ד מ"י פיה מכל
משנים ל' ו מתה פשו
פיה ל'
קא ה מ"י פיה מכל

רבינו גרשום

מצר שהחזיקו בו רבים
אסור לקלקלו. ואבותיו
ואבות אבותיו החזיקו בו
במקום שנים: לבתר ופסק
רב פסקא אסור רב הווא אמאי
לא אמרי ליה כאן בחור
שש עשרה. סמוך למצר
אס נטות ונעוצות ורשעים
תחתיו ונכסין לשרה חבירו
אסור וירוד וקא חזי לט"ו
אסור שהחזיקו בו רבים
נכסין שרשיה תחתיה לשרה
חבירו. אמר רב יוחנן:
דאסור לקלקלו:

פ"ק הבאין בשל הקדש
בשרה הקדש לא נהנין מהן
לן הורשין למחלה. א'
אכל נהנה מהן כיון הקדש
היינו דלא מועילין ביה
אילו אולי דשל הדין
הוא משה' מה שקרעצין
מן השמיים יתן לכל
הקדש: ויכל הקדש. א'
אולי ששים. ואמאי א'
מועילין כפיסא פסוס דאורי'
השמיים של הקדש שבאין
בשרה הדין בגיולין. א'
הקדש הבאין לשרה הדין
הקדש הדין שסנין
והדין א' מועילין דכסר
אסור מועילין בגיולין. א'
דאסור אבותיו הקדש קדוה
ואנו נחירי נמויות: ורבינא
אמר. לעולם בתי אילן
אוליין מועילין לא מועילין
ודקא קשיא ל' כפיסא
אמאי לא אוליין בתי
אילן ומועילין הא לא
קשיא דרישא משום הכי
פחות מטי' אסור הווא
במחור מטי' אסור הווא
לפיכא דאסורא לסימך
דינן הוא מכל הקדש
לא מועילין דרשין עיקר
בתי אילן אכל פסא
דקשיא אילן של הקדש לא
מועילין משום דחזין מטי'
אסור הווא נטות ורשעים
לסימך דרשין הקדש הן
ההואיל שחור חורק כל
כן כי שקרעצין אותן רשין
שון לפסן ט"ו אסור אין
מכחיש כלום באילן משה'
אין מועילין. ומתנין דקשיא
הנפיש של פי אם בחור
ט"ו אסור חוסר קוצצין הן
של בעל האילן ואם חרין
לטי' אסור חוסר קוצצין
הן של בעל (הקדש). א'
אמר עולא אילן הסמוך
למצר של שדה חבירו
ביתן לטי' אסור. שרשיה
יוקין משה חבירו ואין
מביא פסיוותיו ביכורין
ראין יוכל לקרות את
ראשית מן הארמה אשר
נחתה לפי שיוקן משה
אחרים: מנא ליה לעולא
ע"ש ששרה אסור אילימא
מתנתה בסי' שביעית עשר

א' וז"ל למחלה מין הקדש
אכל נהנה מהן לא מועילין
דכח אילן אולי': ג' וז"ל
לפן הנה' נכסיהם דף ט'
ע"כ:

כו:

עד דאמרי ליה הא דאמר רב יהודה מיצר שהחזיקו בו. תימה מאי
מיימי מרב יהודה דרביש שמי דאי לאו הכי קשיא ממני דקמני
קוצץ וירוד ופירש ר"ח ורבי' דרביש החזיקו במצורה דרב הווא
וברשמו דאי לאו הכי אין חזקתו מועלת כדמשמע בהנחתו (נ"ק)

דף כח. וס' ואלא רב הווא וקא חסר
נרשות הרבים וקוצץ שרשים דרב פפא
ומשום הכי פריך מדרב יהודה דכיון
שהחזיקו בו רבים אינו רשאי לחפור
ואל דקאמר אמאי לא אמרי ליה
כאן בחור שש עשרה אמה וכו'
ה"פ כלומר כי קאמר רב יהודה מלך
שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו ה"מ
חור ט"ו אמה אכל חור לטי' אמה
מומר לקלקלו כיון שמונת ט"ו אמה
כדן רשות הרבים ובסוף חזקת
הנכסין (לקמן דף ט'): דלמר רבי יוחנן
לדמם שנים חור שלו להחזיר כחלים
במקומן אע"ג דליכא רווחא כדמשמע
התם אליבא דר"ל הכא איכא רווחא
רווחא דקאמר התם (ו) שאינו קומם
כל רשות הרבים אכל ליכא רווחא
ט"ו אמה אכל אי ליכא רווחא ט"ו
אמה מורה רבי יוחנן דישות לקלקלו
ומחזיר כחלים למקומן כדאמר הכא
ומיחו קשה מאי קאמר רב פפא
אמרי ליה מכלולא מאי כוליה ומפרש
ה"ר מנחם דמכלולא היינו מכל הני
דמתני' אס האילן קדם לא יקון פסק
כי ולא יכלי ליה שיהיה דומה אומן
דמייירי צאלן עצמו אכל השרשים
יקון ור"מ מפשד דרב הווא היה קוצץ
ולוקח השרשים לעצמו וא"ל רב
פפא מאי הוי כלומר למה אמה
לוקח השרשים לעצמן א"ל דמתן קוצץ
וירוד וכו' שצדין אפי קוצץ כמו כן
יכו העצים שלי ואמרי ליה מכלולא
היינו הכו דמיימי הכא והיה דמיימי

לקמן שרשי אילן הדין הבא' כי דמינה מוכח לקמן דהעצים שלו
דקמני במתני' היינו של בעל האילן ולא יכלי ליה שדמה לו דכדחי
ליה לקמן עד דל' מרב יהודה כי דנהי שכל חסיל חזקתו כחוקת
רבים לענין שלא תהא רשאי לקוצצו לענין זה מיהא חסיל שיהי
העצים שלי ומפיק אמאי לא אמרי ליה חור לשש עשרה יס להיות
העצים שלי כדאמר רבינא לקמן כאן חור שש עשרה כי:

אלא הרב בגידולין הבאין א"אחר שבאן. ויש פירוש דגרסי מדי
איראי הא בגידולין וכל זה מדברי המקשה כלומר על כרחך
לא תוכל לפשוט מכאן דבגידולין הבאין לאחר מכאן איירי ולי בתי
אילן אוליין רישא אשמועינן דאין נהנין וסיפא אשמועינן דאין מועילין
ואי בתי קרקע אוליין רישא אשמועינן דאין מועילין וסיפא דאין נהנין
בגידולין ור"מ הדיא בנא דאשמועינן דאין מעילה בגידולין לשמועינן
של הקדש הבאין בשל הקדש דהוי רבנותא טפי וי"ל דנקט הכי משום
אידך בנא דאשמועינן דאין נהנין דהוי רבנותא טפי שאין הכל של הקדש ור"מ
מעילה בגידולין והא דלא נקט של הקדש משום דבעי למינקט דומיא דרישא דאין הכל הקדש אלא חד הקדש וחד דהדין אכל
אי בתי קרקע אוליין ורישא אשמועינן דאין מעילה בגידולין לימי רישא של הקדש בשל הקדש דאין מיושב כל כך לומר מנא רישא אגב
סיפא כמו מנא סיפא אגב רישא: **רבינא** אמר א' קשיא באן חור ט"ו ב'. רישא בחור ט"ו אמה דבתי אילן אוליין וסיפא חור לטי'
אמה דבתי קרקע אוליין ואם תאמר ולימי אירי ואירי חור ט"ו ולימי סיפא מועילין אי נמי אירי ואירי אחר ט"ו ולימי ברישא מועילין וי"ל
דמנא הכי לאשמועינן דבתיאיהו בין בחור ט"ו אמה בין חור לטי' אמה לא נהנין ולא מועילין: **גולן** הוא ואין מביאין פסנו בבבירי. פי'
ד' אמות ועולא שש עשרה אמה וי"ל דעולא הוי מוקי מתנימין דזונמא כדמוקי לה בריש פירקין ולהכי לא בעי אלא ד' אמות ומיחו קשיא
לרבי יאחזקאל דאמר לטעם מהקוה אילן וקרקעו מביא וקורא מאי לאו כל שהוא ומאי קושא שאני התם שקנאו ולא הוה גולן וגרלה כפי'
הקוטרם ד' אמות דמותר לסמוך אין מביאין אלא מביאין מלאך ולקמן דאמר אילן הסמוך מביא וקורא שעל מנת כן
הנחיל יוהשע את הארץ לא קאמר שעל מנת כן הנחיל שיהא מותר לסמוך דכלאו הכי שרי אלא על מנת כן הנחיל שיהא חסיד כמו מאמרך
ויכול לומר (ו) אשר נתתי לי: **עשר** נטיעות הפסיוות ב'. כפוקה (דף נה). אמר עשר נטיעות וערבה ויטורן המים הלכה למשה מסיני
ודוקא עשר לחור בית סאה אכל פחות אין לרבינו מרישה כל כך וכן נמי אס הוי בבית סאה יומר מעשר נטיעות אין חורשין לפי שעומדין לעקר:
כמה

לא יחפור פרק שני בבא בתרא

שהחזיקו בו רבים. לעשותו לכן דרך אסור לקלקלו אע"פ שהוא של
יחיד. ואלא נמי הא אחזיקי ליה: **לכסר דנפק**. רב פפא: **אמר**. רב הווא
אמאי לא אמרי ליה: **בחור שש עשרה אמה**. לאילן הווא חוקה דאילן
אכל חור לשש עשרה אמה אין חזקתו חוקה שאע"פ ששרשו מתפשטין

כ"ה אמה אין יוקין אלא בחור ט"ו
אמה סמוך לאילן וכדאמרין לקמן
ואלא (א) הוא חור לטי' אמה קיינא:
הדייבא. דמן הדייב: לא נהנין.
מדרכין: אלא מועילין. אס נהנה
לא מעל אלא לא קשיא: **מידי**
איראי. מסקנא דקושא הוא. כלומר
מכלולא לאו איראי הוי לא למשמע
מינה בתי אילן ולא למשמע מינה
בתי קרקע דטעמא משום דהני
שרשים גידולין הבאין לאחר שהוקדש
האילן הווא ורישא למ"ד במת' מעילה (נ"ב).
אין מועילין בגידולין אפי' שרשי הקדש
בשדה הקדש: לא נהנין קאטריבא
ליה: **רבינא** אמר ל'ק. רישא דקמני
בתי אילן אוליין היינו בחור ט"ו
אמה וסיפא דקמני של הקדש צאלן
בחור של הדין ט"ו אמה מועילין היינו
חור לטי' גולן הוא. שיוקן מעשה
חבירו: ואין מביאין ממנו כבורים.
אין לרבי לביא ממנו כבורים דבעינן
אשר תביא מאמרך (דברים כו): **עשר**
נטיעות מפורשות בבית סאה. לארבו
ולחבו כולן כשזה יונקות מכל בית
סאה וכולם לרבי לם ומותר לחורשו
ערכ שביעית עד דאש השנה שאלה
למשה מסני הוא. וזית סאה חמשים
אמה על חמשים אמה שחל המשכן
קרוי בית סאחים והוא מאה על
חמשים: **כמה** הוי לכו. בית סאה כי
עבדה (ו) לכו דלעולם לא אמה רוחב:
שרי אלפים וחמש מאה גרמדי.
שרי יס כאן י' רצועות של חמשים

אמה ועולות אלפים וחמש
תמנא לריוף קרקע ייקח כל אילן ואילן בין הכל מאתן ומחשין אמה
אורך תמנא רוחב: **הא לא הוי כדעולא**. דשביע עולא נפיש
דאמר דאילן יונק שש עשרה (א) לכל דהי ל"ב על ל"ב עשה מהן
רצועה אחת של אמה רוחב כאשר עשית מביא סאה תמנאנה של אלף
וכ"ד אמה שרשי יס כאן שלשים וששים רצועות כל אחת ואחת ל"ב
אמה: **ואלא מועילין שלשה אילנות**. גדולים שיוקין יומר מן הנטיעות
ומפורשין בבית סאה לארבו ולחבו כשזה אע"פ (א) שאינו של אדם אחד
אלא של שלשה בני אדם מנטרפין להיות שדה אילן ולחורש כל בית
סאה כשצילן ערכ שביעית עד ערבת כדן שדה אילן ואם לאו אין
חורשין אלא כל אחד כדי לרבו דהיינו תמחיו ותולה לו כמלא אורה
וסלו והשאר הוי שדה הלכן ואין חורשין אומן אלא עד הפסח:

בית
ענין לשביעית ערבה שסבר
נאמר והשביעית השטטה
ונתפחה וכו' שדך לא
חורש וכו' לא תחורש
של שנה לחריש ולקצור
תנו ענין לשביעית ערבה
של שנה שביעית ערבה
לשביעית שאינו רשאי
לקצור ולחורש ערבה
לשביעית ולא בשביעית
לשביעית שמינית אבל הוי
נטיעות כדי שלא יתקלקלו
הוי חורשין עד ראש השנה
שנכנסת שביעית:

מסורת הש"ס

(א) ב"ק כח. לעיל יב. פ"ט
לקמן (דף ק. טז) כפ"י
אסור חורשין (ג) מועילין (ד)
(ד) שביעית מ"ה מ"ה (ס) ג'ו
שם מ"ה (י) כפ"י מריבא
(י) ויטלי ר"פ (ט) ז"ל
שאלין (ט) ז"ל הדיא חסר.
רש"י (י) ז"ל הדיא חסר.
רש"י

גיליון הש"ס

דומ"ר ר"ה ט"ו ב' ורמ"ז
דומ"ר דומ"ר דין כ"ה
רש"י מסות:

הנהגות הב"ח

(א) רש"י ד"ה בחור ט"ו וכו'
ואלא חור לטי' אמה הוי
נחמין: (ב) א"ל חור ט"ו וכו'
עבדה ליה רש"י אמת על
אמת: (ג) ר"ה לא לא כי
שש עשרה אמה לכל:
(ד) חור ט"ו דהוי דלמחר ליה
הא דלמחר רב יהודה וכו'
דקאמר התם היינו שמי
פסוס: (ה) ר"ה ט"ו וכו'
ריש"י למח מן הארמה אשר
נחתה לו:

מוסף רש"י

מיצר שהחזיקו בו רבים.
סמכויות ומקשים. א'
הכנסת דמי ופסקא. א'
לקלקלו. דלמחר חסר
והדין דלמחר חסר
אילן של הדין הבאין
בשל הקדש לא נהנין ולא
מועילין. דלמחר חסר
ואילן בשל הקדש חסר
והדין דלמחר חסר
של הקדש הבאין
בשל הדין לא נהנין.
ואילן ויחזיקו חסר בשל הקדש
(נ"ב).

רבינו גרשום (חפשי)

נטיעות הפסיוות בחור בית
סאה לפי שהנטיעות הן
במחור ערץ לחור ערב
ששית הנכנסת לשביעית
כדי שלא יתקלקלו לפי
שאין חורשין בשביעית הדין
חורשין כל בית סאה (שמן
נטיעותיה) ל' יום
קדש לראש השנה ועד
ראש השנה דהיינו קריל
ערכ שביעית דהיינו שנה
ששית הנכנסת לשביעית
לא חורשין כלל כי אם
שדה לבן עד הפסח וישה
אילן עד העצרת אבל שדה
נטיעות שבמחור נהנין הוי
חורשין שלשים יום לפני
ראש השנה כדכתיב בחריש
ובקציר תשבות אם אינו
ענין לשביעית ערבה שסבר
נאמר והשביעית השטטה
ונתפחה וכו' שדך לא
חורש וכו' לא תחורש
של שנה לחריש ולקצור
תנו ענין לשביעית ערבה
של שנה שביעית ערבה
לשביעית שאינו רשאי
לקצור ולחורש ערבה
לשביעית ולא בשביעית
לשביעית שמינית אבל הוי
נטיעות כדי שלא יתקלקלו
הוי חורשין עד ראש השנה
שנכנסת שביעית:

